

1. juni 2021

RCA: Grise for biler

Finn Christensen fch@lf.dk

2724 5639.

Vi handler med hinanden på grund af den gensidige fordel

Danmark er i internationalt perspektiv en lille åben økonomi, hvor den samlede eksport af varer + tjenester udgør lidt over 50 pct. af BNP – eller udtrykt på en anden måde: hver fjerde person i beskæftigelse har sit job gennem Danmarks eksport. Vareeksporten på 700 mia. kr. ligger cirka 10 pct. over den samlede vareimportværdi i 2020. Den store samhandel er udtryk for, at danske virksomheder fokuserer på det, de er relativt gode til og importerer det, andre er bedre til.

En illustration af den globale byttedeling er vores samhandel med Tyskland. Gennem århundreder har specialiseringen gradvis fundet sted indenfor forarbejdning af metal, så tyskerne står i dag med en konkurrencestærk industriproduktion. Hvert år produceres millioner af personbiler i Tyskland, mens der praktisk taget ikke produceres en eneste i Danmark. Til gengæld er vi blandt verdens bedste til fx at producere fødevarer, herunder grise og i særdeleshed levende smågrise, som i vid udstrækning afsættes til Tyskland.

I perioden 2018-2020 blev der gennemsnitligt importeret biler for 7,2 mia. kr. til Danmark fra Tyskland om året. Danmark eksporterede gris (grisekød + levende) til Tyskland for 7,0 mia. kr. i samme periode, hvor levende smågrise udgjorde cirka halvdelen af værdien. Så lidt forenklet – vi bytter grise for biler med Tyskland.

I nedenstående afsnit fremgår det, at det ikke er tilfældigt, at vi 'bytter grise med Tyskland'. For det kan næsten virke paradoksalt, at et højprisland som det danske samtidigt kan fastholde en stor produktion af fødevarer, modsat mange andre vestlige lande, med undtagelse af især Holland. Men det *kan* lade sig gøre og forklaringen ligger i de komparative fordele og specialisering, som ligger til grund for den danske produktion. WRI sammenlignede i 2020 mejeri- og griseproduktion i de 10 vigtigste producentlande i verden mht. life cycle drivhusgas-omkostningerne¹. Analysen viste, at Danmark pr. produceret enhed har den mest klimavenlige produktion (CO₂-udledning) indenfor gris og i top3 i forhold til produktionen af mælk.

Komparative fordele

Enhver eksportnation har typisk flere styrkepositioner, hvor eksporten har sit ophæng. Det gælder også Danmark, som ikke mindst har en stor eksport af fødevarer. Baseret på handelstal fra FN beregnes i det følgende en RCA-ratio, som er et udtryk for et lands konkurrenceevne indenfor en specifik vare (se appendix for yderligere info). Det er en velkendt metode, som Verdensbanken anvender. En RCA-ratio højere end 1 udtrykker, at et land har en komparativ fordel ved produktionen og eksporten af den givne vare². Det fremgår af tabellen, at Danmark har en høj RCA-ratio for eksport af levende dyr (primært smågrise) ulig Tyskland. Danmark har også en komparativ fordel indenfor eksporten af kød og udskæringer heraf (primært grisekød).

RCA og eksportværdi 2019

Eksportør	Sitc_label	RCA-ratio	Eksport mia. USD
Danmark	Live animals other than animals of division 03 (red. no fish)	10,6	1.547
Danmark	Meat and meat preparations	4,8	4.459
Tyskland	Live animals other than animals of division 03 (red. no fish)	0,8	1.550
Tyskland	Meat and meat preparations	0,9	11.258

Kilde: L&F pba.data fra UNctadstat.

¹ World Resource Institute (WRI), 2020, maj

<https://www.wri.org/research/comparing-life-cycle-greenhouse-gas-emissions-dairy-and-pork-systems-across-countries>

² RCA (Revealed Comparative Advantage). Kilde: <https://unctadstat.unctad.org/en/RcaRadar.html>

Appendix

Der er et sammenfald mellem et lands konkurrenceevne af en vare og hvor meget, der eksporteres af varen. Men det forholder sig ikke sådan, at de varegrupper med størst konkurrenceevne også er de varegrupper med størst eksportværdi i et land, men der er naturligvis en vis sammenhæng. I dette notat er RCA-ratioen anvendt for et lands komparative fordele (her angivet for Danmark):

$$RCA_{\text{Danmark}(specifik\ vare)} = \left(\frac{\text{Dansk eksport af en specifik vare}}{\text{Samlet dansk vareeksport}} \right) / \left(\frac{\text{Verdens eksport af en specifik vare}}{\text{Samlet vareeksport i verden}} \right)$$

En RCA-ratio højere end 1 udtrykker, at et land har en komparativ fordel ved produktionen og eksporten af den givne vare, hvilket betyder at landet er en mere konkurrencedygtig producent og eksportør heraf i forhold til lande som ligger under værdien.

Komparative fordele

Salget flyder derhen, hvor det bedste produkt i markedet bliver produceret. Det er der ikke noget mærkeligt ved, for sådan har det grundlæggende handelsprincip altid været i åbne økonomier: Et land har en komparativ fordel, hvis alternativomkostningen i produktionen af en vare er den laveste i forhold til andre steder³.

Virksomhederne i den danske fødevareklynge eksporterer i dag over halvdelen af den samlede produktion, fordi de har komparative fordele til at producere dét, som udenlandske forbrugere og virksomheder efterspørger. Det virker intuitivt logisk, at det på sigt er de komparative fordele på tværs af nationer, virksomheder og personer, der er bestemmende for hvor og hvad, der produceres og af hvem. Det har aldrig været billigere og nemmere end i dag, at transportere varer inkl. halvfabrikata og råstoffer rundt på kloden. De relativt lave fragtomkostninger bidrager til den globale arbejdsdeling, så hvert land/virksomhed understøtter den type produktion, som de er relativt bedst til.

I visse tilfælde er de komparative fordele naturgivne, mens de i andre er skabt gennem fx innovation, udvikling og ikke mindst kultur. Virksomhederne i den danske fødevareklynge har ikke bare en enkel entydig komparativ fordel, som sikrer, at vores varer sælger relativt godt/bedre end andre nationer. Der er tale om en samlet 'pakke' af forhold, som samlet set dækker over en unik dansk kompetenceklynge indenfor landbrug og fødevareproduktion. I klyngen ses et samspil (både samarbejde og konkurrence) mellem videninstitutioner, producenter, udviklere og andre aktører i relation til arbejdet og udviklingen af landbrugs- og fødevarer. Det viser at landbruget er mere end landbruget. Nogle af de vigtigste delområder er angivet nedenfor:

Grundlæggende gode rammevilkår

- Stabilitet. Danmark er generelt et politisk stabilt land. Det er trygt at leve som borger og virksomhederne skal generelt ikke frygte, at blive lukket ned med kort varsel. En høj grad af tillid.
- Infrastruktur. Højt infrastrukturniveau på mange fronter, herunder velfungerende havneanlæg.
- Viden. Højt vidensniveau i samfundet, herunder mht. uddannelse og forskning. Det sikrer højt fagligt niveau ved rekruttering af arbejdskraft på alle niveauer.
- Vand. Uden vand er fødevareproduktion ikke mulig. Danmark er fra naturens side begunstiget af rigelige mængder ferskvand, som er let tilgængeligt i produktionen af fødevarer. Danmark er omgivet af hav, så det er nemt at udskibe varer til lande udenfor Europa. Det er en hjælp med en velfungerende dansk shippingbranche.

³ David Ricardo grundlagde teorien om komparative fordele i sit hovedværk for 200 år siden. Alternativ- eller offeromkostningen udtrykker de omkostninger, der opstår ved *ikke* at producere noget andet i stedet for. Når alternativet er mindre godt end det bedste, betyder det andet lige, at alternativomkostningen er højere.

Den danske fødevareklynge er unik

- Avl. Gennem målrettet produktion har Danmark udviklet så stærk en husdyrproduktion, at fx gener fra grise eksporteres til resten af verden. De danske grise er mere klimavenlige og robuste end andre. Geneksporten er reelt eksport af CO₂-fortrængning i andre lande.
- Fødevareklyngen har sine egne landbrugsskoler, som sikrer et målrettet fokus for fremtidens landmænd.
- Selvfinansieret forskning. Hver gang der produceres en enhed i landbruget, øremærkes et fast beløb til en af de 13 sektorrettede produktionsafgiftsfonde. Det er helt unikt, at Danmark på den måde via selvfinansiering sikrer forskning i fremtidens produktionsformer.
- Organisering. Gennem mange år har danske landmænd organiseret sig i kommercielle sammenhænge, hvilket har styrket vidensdelingen, ansvaret og ikke mindst produktionsudviklingen.
- Innovationslysten. Den indlejrede varekvalitet ændrer sig hele tiden i takt med samfundsudviklingen. Udbuddet af varer skal altid matche nutiden og senere fremtidens efterspørgsel. Danske virksomheder er gode til at tilpasse sig ny efterspørgsel og forudsige morgendagens behov.

Globaliseringen - og dermed - specialiseringen fortsætter. Det betyder, at virksomheder/lande vil producere mere af det, de er gode til og mindre eller intet af det, som andre lande er bedre til. Danmark producerer nogle af verdens bedste slagte- og avlsgribe, mens lande som fx USA, Argentina og Brasilien har en vigtig komparativ fordel ved at have enorme landbrugsarealer. Disse lande kan producere soja, majs og andre planter, som kræver meget plads. Hvis Danmark selv skulle producere disse varer, ville alternativomkostningerne herved være så store, at det ville underminere vores egen komparative fordel i griseproduktionen.

Danmark har nogle af de højeste produktionslønningsniveauer i verden. Det betyder, at i de tilfælde hvor manuelt udført arbejde udgør en relativ stor andel af en vares samlede fremstillingspris, vil outputprisen tilsvarende være høj og måske for høj til at varen kan sælges. Mange lande i Asien har meget lave produktionslønningsniveauer, hvilket er en vigtigt komparativ fordel, som afspejler sig i de producerede produkter fra mange af disse lande, dvs. typisk knap så teknisk komplicerede produkter. Siden oldtiden har et land som Tyskland med sine forekomster af jern, gradvist specialiseret sig til i dag at have en komparativ fordel ved produktionen af metalvarer, herunder biler og andet teknisk udstyr.

Danmark er regelmæssigt placeret i top10 mht. global konkurrenceevne. Det danske produktionslønningsniveau er generelt højt, vi bruger derfor arbejdstiden klogt på det, vi er bedst til og lader andre om at producere det, de er bedre til. Vi producerer noget, som andre lande, virksomheder og forbrugere er villige til at betale en god pris for, fordi den samlede indlejrede varekvalitet er i top. Danske eksportvirksomheder er gode til at navigere på godt og ondt med den samlede pakke af danske rammevilkår i den globale konkurrencekamp. En konkurrence, der hele tiden raffineres og bliver hårdere.